

DÓZSA GYÖRGYRE EMLÉKEZÜNK*

TÓTH LAJOS VEZÉRŐRNAGY:

ELNÖKI MEGNYITÓ

A késői középkori Magyarország legnagyobb parasztháborújának vezérére, Dózsa Györgyre, népünk történelmének kimagasló alakjára emlékezünk ma — születése 500. évfordulóján. Arra a székely származású lovastisztre, akinek egész egyéniségében, tetteiben és gondolatvilágában a hódító oszmán—török birodalom és a népet sanyargató magyar egyházi és világi főurak elleni mélységes gyűlölet a haza és jobbágy-parasztok millióinak sorsáért való aggódással, az ország függetlenségének megvédésével és a jobbágyság szabadságának kivívásáért folytatott harccal párosult.

Dózsa György személyében olyan haladó szellemű történeti egyéniséget — középkori parasztforradalmárt — tisztelünk, aki az 1514-ben toborzott magyar keresztes hadak katonai szervezőjéből és vezetőjéből a hadra kelt sereg zömét alkotó, s fegyvereiket uraik ellen fordító jobbágy-parasztok élére állt — a felkelő parasztsereg vezérévé vált. Tudatosan és elszántsággal vállalva az elnyomott és jogfosztott paraszti tömegek harcának, az 1514. évi magyar parasztháború vezérének szerepét. Ez a tudatosság, a feudális urak és főurak önkénye elleni harcosszabadság, a jobbágytömegek szabadságát ingadozásoktól mentes kivívni akarás, elhatározás jut kifejezésre Dózsa híres ceglédi beszédében is, amelyben az elnyomóikkal szembeni engesztelhetetlen harcra buzdította a paraszti felkelők seregét — bátran vállalva magára ugyanakkor e küzdelem vezetésének minden nehézségét.

„Most a félelem megdermesztette őket, most támadjátok meg őket... — a feudális urakra utalva hangzottak egykoron Dózsa harcra buzdító szavai a felkelő seregek és Cegléd mezőváros összegyűlt parasztjai felé. — Tanítsátok meg a korlátokat nem ismerő bestiákat arra, hogy egyenlően kell élniök jobbágyaikkal, mint honfitársaikkal...” Majd e szavakkal fejezte be beszédét: „Ne gondoljátok, hogy csak ti vállaltjátok a kockázatot, én pedig biztonságban leszek. Kijelentem, hogy vezé-

* A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, a Zalka Máté Műszaki Katonai Főiskola, a Kossuth Lajos Katonai Főiskola, a Kilián György Repülő Műszaki Főiskola és a Hadtörténelmi Intézet 1972. június 2-án Dózsa György születése 500. évfordulója alkalmából felolvasó emlékülést tartott a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián. Az alábbiakban közöljük az emlékülés anyagát. (A szerk.)

rettek lesznek szabadságtok kivívásában és ígérem, hogy bátran, becsülettel vállalom minden fáradságot és veszélyt.”

A Dózsa György vezette parasztháború kétségkívül a középkori Magyarország legnagyobb méretű és visszhangot keltő forradalmi megmozdulása volt. Célját tekintve pedig objektíve a jobbágy-paraszti erők elszánt támadását jelentette a középkori, könyörtelen elnyomást és kizsákmányolást megtestesítő feudális osztályrend ellen. 1514 nyarán parasztok, plebejusok és bányamunkások, szegény papok és deákok — nemzetiségre és vallási hovatartozásra való tekintet nélkül — egyaránt csatlakoztak a felkelő sereghez. Dózsa hívó szavára fogtak fegyvert, egyenesítettek kaszákat az országvesztők, az igazságos Mátyás központosított államhatalmának romjain kiskirályoskodó egyházi és világi urak, főurak, a feudális nemesség ellen — példát mutatva a kizsákmányolt és jogfosztott néprétegek társadalmi összefogására az elnyomók elleni küzdelemben.

A felkelő jobbágy-paraszti, plebejusok és más csatlakozó elemek küzdelme 1514-ben — a tudatosság fokától függetlenül — a korabeli társadalmi haladás fő útját képviselő paraszti-polgári árutertermelés és a polgári átalakulás irányába mutat. Ennek a társadalmi progresszió útját egyengető parasztháborúnak volt tudatos szervezője és vezére Dózsa György, aki tettével, parasztvezéri mivoltával, majd pedig mártírhalálával magasztos szimbólumává, eszményképévé vált nemcsak a paraszti millióknak, hanem az egész dolgozó magyar nép leghaladóbb erőinek is több évszázadon át a társadalmi felemelkedésért folytatott küzdelemben, forradalmi harcában.

Dózsa katonai tetteivel, a nép előtt kifejtett célkitűzéseivel méltó megtestesítője a parasztháború és az évszázados jobbágytörekvések eszméinek és hagyományainak. Személyében a társadalmi haladás egyik nagyszerű hőst tiszteljük, akire emlékezve a küzdő és szenvedő néptömegekre is emlékezünk. Erre az eszményképre, a középkori magyar antif feudális mozgalmak legkiemelkedőbb egyéniségére, Dózsa Györgyre emlékeznek e hónapokban országszerte — születése félévezredes évfordulóján. Köztük mi katonák is, a Magyar Néphadsereg tagjai, mai felolvasó emlékülésünk megrendezésével.